

บทคัดย่อ

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ พ.ศ. 2540 เป็นผลให้เกิดการจัดระบบสังคมขึ้นใหม่ตามมหาลายประการ อาทิ การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการประกาศนโยบายการปฏิรูประบบราชการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ทำให้ทุกหน่วยงานต้องพิจารณาเพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาในกระทรวงสาธารณสุข แม้ว่าได้ดำเนินการมานานแล้ว แต่กระทรวงสาธารณสุขมิได้มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษา นโยบายการปฏิรูประบบราชการมีเป้าหมายเพื่อลดความซ้ำซ้อนในหน่วยราชการ และวิธีการคือ การถ่ายโอนภารกิจให้อยู่ภายใต้หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ผู้ปฏิบัติงานในสถาบันการศึกษาพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข จึงเกิดความวิตกกังวลและไม่แน่ใจว่าอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงภารกิจของสถาบันการศึกษาอย่างไร ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบองค์กร ของสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงนโยบาย

การศึกษาประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การศึกษาเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ได้รูปแบบองค์กรที่เป็นไปได้ ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ทรงคุณวุฒิในด้านกฎหมาย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา รวมทั้งผู้บริหารของกระทรวงสาธารณสุขเกี่ยวกับรูปแบบที่เป็นไปได้ ของสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งข้อดี ข้อด้อย เงื่อนไขและผลกระทบของการปรับเปลี่ยนแต่ละรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การจัดประชุมผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ทั่วประเทศ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ตามนโยบายการปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ โดยผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้บริหารระดับสูงที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และการสาธารณสุข ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนปลัดกระทรวงสาธารณสุข นายกสภาการพยาบาล รวมทั้งผู้บริหารและผู้แทนคณาจารย์จากสถาบันการศึกษาพยาบาลทั่วประเทศไทย จำนวน 126 คน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากกรณีวิเคราะห์เอกสาร กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และการจัดอภิปรายร่วม ระหว่างผู้บริหารระดับนโยบายของการจัดการศึกษา คือ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข แล้วนำรูปแบบที่มีความเป็นไปได้ตามกฎหมาย ให้ผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์พิจารณาข้อดี ข้อจำกัด ก่อนนำเสนอและอภิปรายหาข้อสรุปเป็นมติของที่ประชุม ได้รูปแบบที่ควรจะเป็นมากที่สุดเรียงตามลำดับคือ

1. สถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ถ่ายโอน ไปสังกัดมหาวิทยาลัย

2. สถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข รวมกลุ่มกันเสนอพระราชบัญญัติ จัดตั้งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3. คงวิทยาลัยพยาบาลบางส่วนไว้ในกระทรวงสาธารณสุข โดยปรับบทบาทให้เป็นสถาบันวิชาการทำหน้าที่พัฒนาบุคลากรประจำการของกระทรวงสาธารณสุข ส่วนวิทยาลัยที่ไม่ได้คงไว้ให้ถ่ายโอนไปสังกัดมหาวิทยาลัย หรือเสนอพระราชบัญญัติ จัดตั้งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ภายใต้กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ ที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์จากวิทยาลัยพยาบาล ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 40.9 มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี ร้อยละ 32.6 มีประสบการณ์การทำงาน 11 – 20 ปี ร้อยละ 78.7 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.55 มีความคิดเห็นว่าวิทยาลัยพยาบาลควรถ่ายโอนไปอยู่กับมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ให้ทางเลือกนี้เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาร้อยละ 22.00 มีความเห็นว่าวิทยาลัยพยาบาลควรรวมกันเสนอพระราชบัญญัติจัดตั้งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพเช่นเดียวกับที่ได้เสนอทางเลือกดังกล่าวไว้เป็น รูปแบบที่ 2 และอาจารย์อีกร้อยละ 7.91 เห็นว่าวิทยาลัยพยาบาลควรโอนย้ายไปสังกัดสถาบันราชภัฏ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาและอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว ส่วนอีกร้อยละ 6.87 ให้คงวิทยาลัยพยาบาลบางส่วนอยู่กับกระทรวงสาธารณสุข โดยปรับบทบาทเป็นสถาบันทางการที่ปฏิบัติการกิจด้านการพัฒนาบุคลากรประจำการของกระทรวงสาธารณสุข

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้กระทรวงสาธารณสุขถือเป็นนโยบายในการประสานกับทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อหาแนวทางให้มีการถ่ายโอนสถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ ไปยังมหาวิทยาลัยต่างๆ ตามความเหมาะสม ตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ และความพร้อมของสถาบันการศึกษา และมหาวิทยาลัยต่อไป